

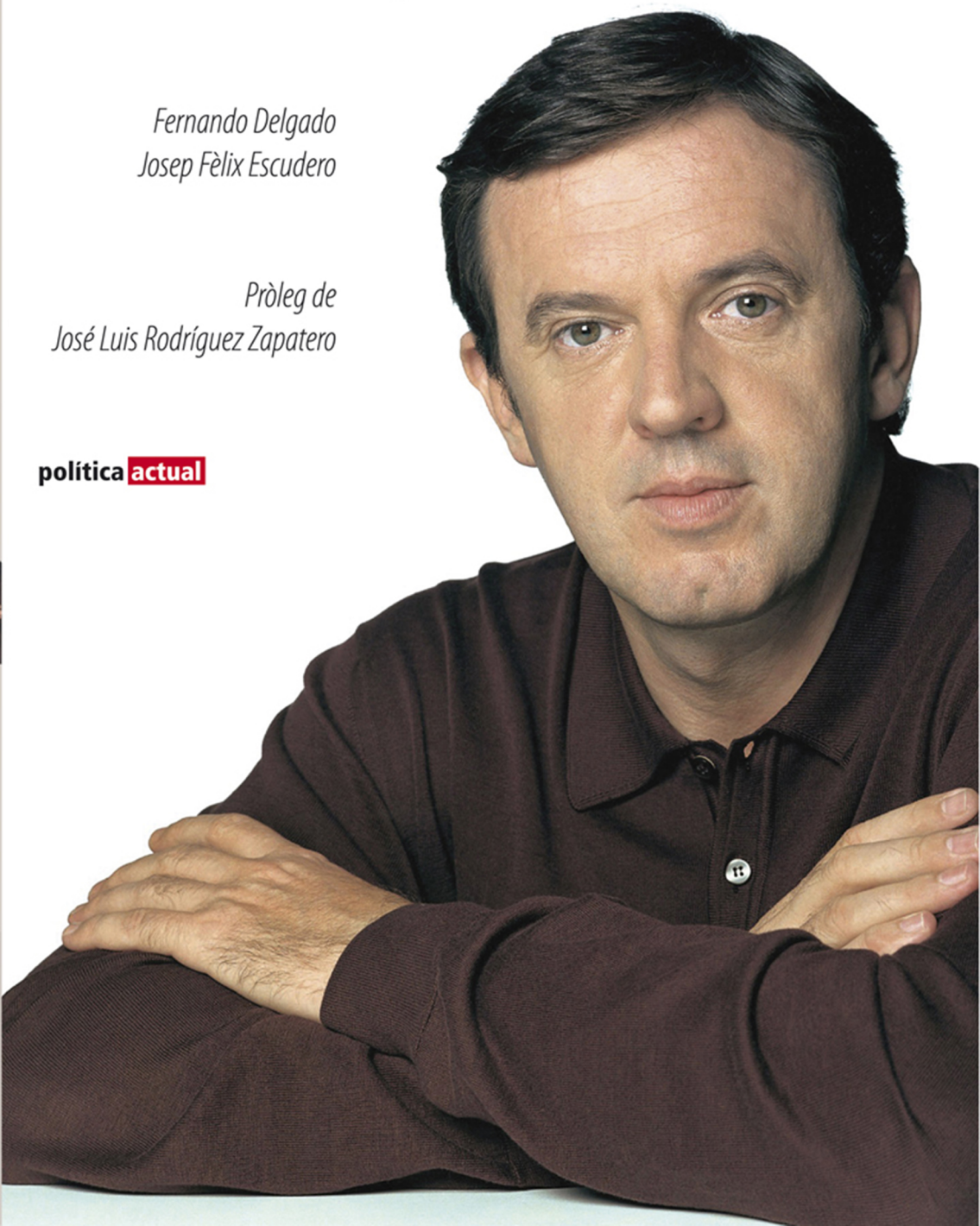
Converses amb

Ignasi Pla

*Fernando Delgado
Josep Fèlix Escudero*

*Pròleg de
José Luis Rodríguez Zapatero*

política **actual**

A TALL DE PRESENTACIÓ

En la premsa diària valenciana s'ha pogut llegir que un 81% dels valencians coneix Ignasi Pla. Aquesta informació, interpretada des de l'òptica del màrqueting, significa que si a un 81% dels valencians se'ls preguntara qui és Ignasi Pla, almenys respondrien que és el secretari general dels socialistes valencians.

Gran part dels qui, volent o no, tenen una certa notorietat es conformaria amb aquest nivell de coneixement, fruit del que els especialistes anomenen record instantani, un automatisme que la informació reiterada genera en l'inconscient. Però més enllà d'aquesta resposta automàtica a peu de carrer, la gran majoria dels enquestats no sabria dir d'on és Ignasi, com va transcórrer la seua infància, quins sentiments, sensacions o records guarda d'aquells temps, qui van ser els seus amics, en què el van influir els seus pares... També serien pocs els qui saberen quins estudis va realitzar, per què trià la carrera de dret i no una altra, com li va anar a la universitat, què llegia quan llegia, quina música sentia, quins corrents de pensament li resultaven més pròxims, quin, en fi, és el seu goig més gran, la major afició. I és que, comptat i debatut, molts

coneixen només el paper social que li ha tocat exercir al personatge; tanmateix, pocs saben quina classe d'ésser humà és.

Però les coses són com són i l'interés dels ciutadans se cenyeix normalment a la relació d'anècdotes circumstancials que la televisió relata, o a altres informacions curioses que poden donar lluentor o realçar fugaçment la biografia de qualsevol dels que es dediquen a l'art, a l'esport, a la política o a l'espectacle. Però és obvi que és més important i oportú revelar trets més precisos d'aquests personatges; sobretot per a aprofundir en la veritable condició d'aquells que tenen un paper institucional rellevant. Al cap i a la fi, són persones que tenen en les mans gestionar els nostres interessos individuals i col·lectius, formar la societat, definir-ne l'orientació i projectar-la cap al futur o deixar-la estancada. El que diguen, el que pensen, el que senten matisarà i permetrà superar la simple façana circumstancial de les etiquetes, la falca imprecisa amb què alguns identifiquen la seua imatge, o la pura perversió del concepte de com han de ser i quina imatge han de donar els bons dirigents.

I ja que és essencial que ens ocupem de la política i dels polítics, és just i necessari que ho fem des del coneixement. Si no ho fem, si la nostra indiferència s'uneix a la d'uns altres i és més gran que la nostra responsabilitat, correrem el risc de deixar els assumptes públics en mans d'aquells que poden estar guiats

només per interessos personals, encara que siguem contraris als de la majoria. Tinguem present que, com deia Arnold Toynbee, les persones que no tenen gens d'interés per la política poden acabar sent governades per persones que tenen «molts interessos».

Per tant, optem per la responsabilitat, per la voluntat de traçar, en aquestes pàgines, un retrat biogràfic, breu per l'espai disponible, però obert i precís, que definisca amb versemblança els detalls esclaridors, els gestos que il·luminen el perfil d'Ignasi Pla i de la seua trajectòria vital de quaranta-set anys. Si ja sabem, com aquest 81% de valencians enquestats, que és el secretari general del PSPV, i això no ens en diu prou, ara podem conèixer com és –humanament, socialment i políticament– la persona que en aquestes dates concentra els afanys i les esperances de canvi de bona part de l'esquerra valenciana.

Dialogarem per tal de fer aflorar emocions, inquietuds, coneixements, fílies i fòbies...; tot allò que l'ha anat configurant dia a dia per mitjà de l'educació, la relació personal i social, l'estudi i la indagació quotidiana. Intentarem saber qui és el nostre entrevistat, però també ens interessa conèixer què pensa fer quan governe. I per a descobrir aquests interiors del secretari general dels socialistes valencians, hem quedat per menjar, prop de sa casa, en un restaurant tranquil, sense cap altre guardià que el temps, avui 17 d'octubre de la seca tardor de 2006.

No conec molt Ignasi, encara que de segur que més que la majoria dels valencians de l'enquesta recent. Almenys he estat tres o quatre vegades de xarrada informal amb ell, he assistit a mítings i conferències, he llegit i valorat els seus discursos, conec Lourdes, la seua dona, i alguns dels seus col·laboradors directes; però amb aquest material no n'hi ha prou per a conjeturar mínimament sobre la naturalesa de les seues idees, l'extensió de la seua humanitat, la grandesa o misèria del seu caràcter. Jutjar-lo només per això seria banal, arbitrari i inútil. A la meua edat ja no use la intuïció, ni tan sols l'experiència per a jutjar ningú. M'acoste al personatge, si es deixa; l'interrogue, si es deixa, i, quan acaben les preguntes i les respostes, queda sobre el paper tot el que s'ha dit. El temps i les diferents maneres de mirar i d'entendre fixaran el perfil, la biografia i el grau d'essència veritable que tanquen aquestes paraules.

LES ARRELS: EN UN POBLE DE LA VALL D'ALBAIDA

«Bon dia, Ignasi», li dic mentre li done la mà i note, ja d'entrada, una cosa que m'agrada: la fermesa de l'encaixada. Em retorna la salutació al·ludint a l'elecció del restaurant per la seua tranquil·litat, a aquestes hores i en aquest dia de la setmana, i ens asseiem.

—No sé si podem fugir de la temptació de parlar, fonamentalment, de política —li amolle de sobte.

–Tu veuràs. Jo em deixe fer, és com si estiguera a la barberia. Agafa les tisores, en aquest cas el bolígraf, i comença per on vulgues, encara que ja t’avise que, si vols que ens escapem dels comentaris polítics, es notará la cotilla massa prompte. Ja sé, per experiència pròpia, que la política és un riu que ho inunda tot. Però, et repetisc, tu manes.

–Començaré per contar-te de què va aquesta història; així sabràs les intencions d’aquest poeta que s’ha fet entrevistador. D’entrada, estic convençut que del 81% dels valencians que, segons una enquesta, sap que eres el secretari general del Partit Socialista, molt pocs saben de veritat qui eres. Per això m’he proposat, amb aquesta conversa, dotar de contingut humà una mena de biografia accelerada sobre Ignasi Pla. Es tracta que suggerim, també a qui ens llija, un aire vital, càlid i emotiu, que vaja més enllà del judici de valor sense forma i superficial d’una enquesta. I sí, no ens podem escapar del comentari polític.

–D’acord, et contaré la meua vida fins on siga necessari, perquè il·lustre actituds i comportaments, i també perquè ajude a donar suport a certes idees.

–M’interessaran també els somnis. I les suposicions.

–No crec que et faça moltes suposicions i, pel que fa a als somnis, potser te n’explique algun d’adolescent. Els altres no, si no és en presència del meu advocat.

No sé si hem començat bé o no. La veritat és que, en el cara a cara, Ignasi resulta un interlocutor consistent. Potser és per la seua complexió física i les seues maneres netes. O també perquè s'ajusta ràpidament al discurs i et fa sentir part de la història que en aquest moment s'està construint.

Ve el cambrer, a qui coneix, i li demana per als dos amanida i peix. Mentre això ocorre, uns clients, que estaven a la barra parlant de futbol, ens han fet una ullada subtil i han reconegut, sens dubte, el senyor alt vestit de gris fosc, amb camisa blanca i corbata blava, que ronda de vegades per la pantalla del televisor. «Sí, home, aquest és Pla, el socialista», se sent que diu un d'ells.

—Tu eres d'Atzeneta —li amolle de colp— i jo també. El que ocorre és que el meu poble és de l'Alcalatén i el teu de la Vall d'Albaida. Això ens agermana tant o més que la ideologia?

—Potser sí, perquè la ideologia sovint és més difusa i rígida, té els límits més imprecisos que els pobles, i, a més, no s'ha d'oblidar que la política té molt de defensa d'interessos i, per desgràcia, també de relacions interessades. La pertinença, el veïnatge, l'origen compartit, les aficions comunes són més immediates i pròximes que molts aspectes de la política.

—Als pobles els corrents es converteixen en bàndols, i aquests en faccions i aquestes en...; però deixem el tema per als *off the record* i, començant pel principi, digues-me què recordes del teu poble.

Ens porten el vi que havia demanat Ignasi, i ens posem a parlar de paladars, del gust que s'alegra a la boca. Per paladar m'estime més el Rioja, li dic. Ignasi comparteix la meua opció gustativa, encara que també defén els vins valencians, no debades és un polític de la terra. De tota manera, no ens quedem molta estona en aquesta parcel·la del territori dels gustos i les preferències perquè arriba l'amanida i això ens atura durant uns instants.

De sobte, i amb el canonge punxat a la forqueta, em mira i em pregunta que quant de temps de sobretaula necessitaré per a rematar la faena, perquè a les sis i mitja té un acte i no pot excusar-se de l'assistència.

—No passa res, amb el que parlem avui i una altra xarrada d'extensió similar crec que podrem complir decorosament el repte imposat. Per cert, Joan Ignasi, Joan o Ignasi?

—Juan Ignacio a Atzeneta, per la inèrcia de la castellanització obligatòria imposada pel franquisme. Ignasi per a la gent que ja m'ha conegut a València i per als meus amics i companys de treball, a l'Ajuntament i a la Generalitat Valenciana.

—I ara explica'm qui creus que pot envejar els polítics: amb una entrevista ara, un acte immediatament després, un viatge despús-demà, una sessió parlamentària sempre... I això per a sentir amb freqüència les misèries alienes, albirar futurs creïbles, raonar sobre obvietats —envoltats de guardaespalles, correigionaris

atents, i de vegades descontents—, sense poder parlar de veres amb ningú, sense poder gaudir de la companyia dels seus. Qui ha d'envejar-vos si no és un aspirant a corrompre's per les tortuositats fosques del poder, o si no és candidat a l'enriquiment fàcil, o si no ha heretat la condició de polític per via familiar?

—Ser polític és, lamentablement, complicat. És l'ofici que es pot tacar amb més facilitat, el més sensible a la falta d'escrúpols. En la política, i més en aquests temps que ens està tocant viure a Espanya, s'exerciten, amb extraordinària naturalitat, el rancor, la malvolença, el parany, la venjança... Jo em vaig fer polític molt lentament, sóc polític de cocció lenta. M'he anat introduint en aquest territori molt a poc a poc, per a no esvarar o per a tindre un bon agafador prop, per si relliscava inesperadament. Però mai, de jove, vaig tindre aquest somni, mai vaig somiar dedicar-me a açò. De fet, en ma casa pràcticament no es parlava de política. El que passa és que van ocórrer coses, es van ajuntar raons i ocasions que em van permetre pensar seriosament en aquesta possibilitat.

—I, ja que hem tornat a casa, reprenguem el fil. Deixem el de l'entrada en política per a més endavant. Conta'm les teues coses des del principi. Ens pararem a agafar aire quan calga.

Però, mentre dic això, em pega per pensar que aquest home que tinc davant no es recolza en cap carisma prefabricat, sinó que es creu el que fa i ho creu

amb un rigor entossudit que no encobreix amb cap disquisició artificiosa. La seua corpulència abrigalla, sense dubtar, el seu coratge, la seua voluntat per aconseguir donar-li la volta a la truita valenciana. Potser és aquest el seu logotip, la senya d'identitat: la proximitat de les seues idees, la proximitat de l'expressió, la senzilla obstinació per descobrir allò que és necessari.

–La meua infància i la meua adolescència –prosegueix– es van desenvolupar íntegrament a la Vall d'Albaida i la Costera. Sempre va ser una vida senzilla, de xic de poble, en uns moments no tan dolorosos com els primers de la postguerra. Eren els anys seixanta i setanta, i en aquella època, com que les necessitats eren més modestes, menys sofisticades, quasi tot el món podia guanyar-se el pa, amb més o menys esforç. Et diré que jo en aquells moments podia arribar a pensar que hi havia una eixida digna per a cada cosa. Les coses em pareixien més fàcils que ara, segurament no era així, però...

–Però, en aquells anys foscs, i precisament per la tossuderia imperant, difícilment devies sentir en tota la seua profunditat la falta de llibertat.

–Difícilment. Pensa que per a un xaval dels de la meua generació, en aquell context social i geogràfic, una certa llibertat quotidiana s'aconseguia amb relativa facilitat, encara que fóra una llibertat amb minúscules, immediata. I l'altra, la llibertat política que s'escrivia amb majúscules, com que no n'hi havia, tampoc no la

teniém present a les nostres vides. De fet, només amb els anys, amb la distància, comence a entreveure com la falta de llibertat política es convertí en una preocupació important per a mi. Crec que fou amb els silencis de ma casa, quan se suscitava algun tema relatiu a l'època de la repressió o es qüestionava el règim. Un oncle meu, germà de la meua àvia, va estar a la presó una bona temporada per defensar idees diferents de les dels que van guanyar la contesa civil. Que es poguera tancar algú per pensar diferent començà a semblar-me inexplicable i xocant i, amb el pas del temps, una cosa terrible i irracional. Però durant l'adolescència jo no era del tot conscient del que significava la falta de llibertats o la repressió de la postguerra. Cal pensar que l'ensenyament, en els col·legis, no ajudava que ens formàrem criteris de discerniment mínimament vàlids. Si a això afeges que a casa s'era més prompte prudent en els comentaris, el resultat és una escassa bel·ligerància davant de temes com la falta de llibertat. Pense que la falta de llibertat hi era i que estava tan integrada en el nostre hàbitat que ni la notàvem.

—On arribes si estires el fil dels records cap arreu?

—Recorde la vida i el joc al carrer, amb els meus amics; la plenitud d'aquell territori infantil que ja començava a ser envaït pels primers cotxes, però que encara era nostre. Tinc molt vives en la memòria l'ombra permanent i amiga del Benicadell, les llar-

gues passejades per aquesta beneïda serra... I el que més em sorprén, a data d'avui, és el canvi enorme que s'ha produït en només vint anys. El que nosaltres féiem amb naturalitat –jugar a pilota, vagarejar amb bicicleta, voltar pels horts, vagar pel carrer, pujar a la muntanya...– s'ha convertit en una missió impossible. El carrer era llavors, per als xavals, un espai i una dedicació immillorable. Avui no existeix. I això és tot un símptoma de per on discorreran bastants dels debats del futur. Avui la nostra manera de viure crec que ha perdut aquella manera de gaudir del temps més lentament i, a vegades, tinc la impressió que ara vivim una acceleració desbocada per acumular objectes i riquesa. Tot sembla estar en els aparadors per a ser comprat o venut.

–Mires cap arrere amb ira o amb nostàlgia?

–De cap d'aquestes maneres. Ni amb ressentiment. No obstant això, sí que mire el passat amb preocupació, perquè crec que els humans no l'hem sabut portar amb seny, no hem resolt les crisis de creixement de manera intel·ligent i, sobretot, perquè crec que l'herència que deixarem als nostres fills i néts no serà tan favorable com la que nosaltres rebem.

–Per què?

–Crec que ens hem tornat molt interessats. Els valors més importants com la solidaritat, el gust pel treball ben fet, el compromís social, l'honestedat, l'amor per la cultura..., s'estan desfent com un terrosset de

succe. De vegades note la gent jove molt deslligada, molt en una frontera indefinida, molt poc compromesa. Però, d'altra banda, veig molts polítics pendents només de l'arregla immediata de beneficis, siguen econòmics o polítics. Tal volta és la influència dels neoliberals i neoconservadors en el capitalisme actual que té emmanillada la política i l'economia i no hi ha contrapesos que equilibren aquest desequilibri. Estem destrossant la natura, hipotecant l'entorn, trastornant el clima. Sembla que no hi ha límits per a la nostra estupidesa. Et pareix poc?

—Què et va dir la caiguda del mur de Berlín?

—Vaig estar a Berlín abans de la caiguda del mur, l'any 1987, no m'agradà el que hi vaig veure; per això em vaig alegrar profundament quan caigué, vaig sentir com si aquella acció significara el principi del final de totes les fronteres. Després, amb la calma, em vaig adonar que posar fi al comunisme havia implicat entronitzar, en alguns casos, un capitalisme sense poders reguladors que moderen els excessos, i que això podia arribar a ser devastador per a algunes societats.

—En quin sentit?

—En el de la prevalença dels interessos econòmics per damunt dels purament humans, en la inexistència d'una solidaritat necessària per a assumir molts dels grans reptes que la humanitat tenia a les portes del segle XXI. Sempre he pensat que era necessari anteposar els valors essencials de l'ésser humà als del materialisme,

i crec que en aquests països s'ha passat del materialisme comunista al materialisme capitalista sense tindre massa en compte els valors humans i socials.

En aquest punt de la conversa, m'adone que cal una pausa en l'interrogatori. El tema que he suscitat és una càrrega de profunditat i escapa a la dimensió biogràfica que m'he proposat fitar. I encara que ara seria interessant furgar en les conviccions polítiques del ciutadà Pla, preferisc seguir abordant el perfil humà cronològicament i torne a agafar el rumb.

—Qui et va educar?

—Fa trenta-cinc anys la societat rural estava formada de manera molt esquemàtica. Entre ma mare, present sempre; mon pare, quan podia, perquè sempre estava de viatge conduint l'autobús, i els mestres, t'anaves formant en el coneixement de les coses que llavors constituïen el tronc educatiu. Jo, a més, gaudia de la companyia i la tutela de les meues germanes, Paqui i Xelo, les dues majors que jo, però amb només cinc anys de diferència entre els tres. Elles, que són mestres, sempre m'han transmés bones vibracions i m'han orientat amb sensibilitat i seny. La meua mare, sobretot, em va infondre el sentiment de la bondat i de la rectitud en les relacions amb els altres. Finalment ma tia Maria, germana de ma mare, vivia amb nosaltres i també m'ha aportat la seua part.

»Però, de tota la família, va ser Paqui, amb tota seguretat, qui em va obrir els ulls a una manera política

de mirar la realitat de llavors, la que em va introduir en la lectura i la Nova Cançó. Sense aquests primers estímuls, el més probable és que haguera passat de puntetes per certes coses. Per una altra banda, els meus pares sempre van intentar cercar una fórmula d'equilibri entre l'estudi i el treball. Està clar que, des de la seua senzillesa, imaginaven per a nosaltres un millor futur basat en el desenvolupament del coneixement. Però no ens van pressionar mai, ni a mi ni a cap de les dues germanes, perquè férem una cosa concreta, però Paquita, Xelo i jo teníem clar el que ells volien.

»En ma casa ens dedicàvem al transport de viatgers, teníem la línia d'autobusos J. Pla, des d'Atzeneta fins a Xàtiva. Jo em desplaçava tots els dies des del meu poble fins a Xàtiva per a anar al col·legi Claret. En aquest tràfec constant, en les converses amb els meus col·legues i amb els passatgers, amb les meues germanes i amics, vaig anar adquirint la part externa de les meues maneres. Aquestes anades i vingudes em permetien imaginar fins a on es podria arribar viatjant. Per cert, podria haver odiat els viatges, ja que en aquella època els autobusos no eren com els d'ara, però et diré que em va entrar, sense remei, el cuquet de viatjar.

—Diuen alguns, i jo estic amb ells, que somiar és un exercici creatiu per mitjà del qual, inconscientment, dupliquem amb una certa deformació el que hem viscut. Possiblement es tracta d'una forma de rebutjar o

de superar la realitat quotidiana. Tu somiaves-deformaves-rebutjaves la realitat?

—En el meu cas, la veritat és que no tenia massa temps per a pensar amb deteniment, ni encara menys per a emmagatzemar material per a somiar-lo després. Encara que, ara que ho dius, recorde que dels meus freqüents contactes amb els amics caçadors i colombers, eixien alguns poderosos somnis relacionats amb volar més enllà del present, amb traspasar fronteres. Com tots els joves de la meua generació, supose.

—Jo crec que els somnis, les aspiracions, són més producte de les experiències personals que una cosa pròpia d'una generació.

—És possible. Pensa que des dels dotze anys ajudava com a cobrador en la línia d'autobusos. Estudiava i, al mateix temps, treballava amb el meu pare. Això madurava la meua capacitat d'observació, em donava una perspectiva menys ingènua, més treballada, poc deformadora. Tingues present que, des de les sis i mitja del matí, tots els dies laborables i els dissabtes, quan els meus amics gaudien del descans, jo feia de cobrador. També per Pasqua i per Nadal. I aquesta obligació, encara que llavors no ho veia així, crec que va resultar positiva. Era el que havia de fer i va ser, sens dubte, una bona escola per a l'observació i l'anàlisi, fonamentalment per a entendre i fer meus els valors de la disciplina i de l'esforç.

—La faena et va llevar hores d'estudi?